

KULTURREDAKTÖR
Ida Stiller
063-15 55 29
kultur@ltz.se

Henrik Dorsin gör ännu en stor dramaroll i tv-filmatiseringen av Hans Rosenfeldts roman "Vargasommar".

FOTO: JONAS EKSTRÖMER/TT/ARKIV

Efter Oscarsgalan - Dorsin får ny dramaroll

TV Eva Melander och Henrik Dorsin får huvudrollerna när Hans Rosenfeldts roman "Vargasommar" blir serie i TV4.

Boken "Vargasommar" kom ut för två år sedan och är den första i en tänkt serie med flera kriminalhistorier som kretsar kring den 54-åriga Haparandapolisen Hannah Wester.

Nu är det klart att Eva Melander kommer att göra huvudrollen i tv-serien som börjar spelas in i sommar. Melander fick en Guldbagge för sin roll i Ali Abbasis film "Gräns" för fem år sedan och syntes också nyligen i "Ufo Sweden" på bio.

Även Henrik Dorsin får en roll i "Vargasommar". Den folkkäre komikern från "Solsidan" och Grottescogänget var här om veckan på Oscarsgalan efter sin insats i Ruben Östlunds trefaldigt nominerade "Triangle of sadness". Nu går han vidare till nästa dramatiska roll.

Regissören Jesper Ganslandt och Oskar Söderlund, som jobbade tillsammans med tv-versionen av "Snabba cash", är den kreativa duon bakom filmatiseringen av "Vargasommar". Planen är att serien ska nå tv-rutorna under 2024.

"Jag vill göra en serie som rör sig mellan mörk humor, intensiv spänning och brutalt våld i gränsstaden Haparanda. Det kommer helt enkelt bli en stor upplevelse att se denna serie som tar plats bland de tyngsta i genren nästa höst", säger Ganslandt i ett pressmeddelande. (TT)

"Det bör ta tid med språkförändringar" säger Sara Lövestam, författare och språkvetare uppvuxen i Östersund.

FOTO: ARKIV

"Jag tycker att man ska vara försiktig med att ändra skriftspråk" säger Arne Rubensson, musiker

Dom-reform på tapeten

Ska vi ersätta "de" och "dem" med ett "dom"? Åsikterna går isär.

LT har pratat med språkvetaren och författaren Sara Lövestam samt musikern och svenskläraren Arne Rubensson.

SPRÅK Med språkforskaren Lena Lind Palicki som ny chef för Språkrådet har debatten om pronomenet *dom* återigen blossat upp. Hon menar att språkförändringen från "de"/"dem" till "dom" är ofrånkomlig.

Ett av argumenten för en dom-reform är att vi inte längre gör en skillnad på "de" och "dem" i tal. Sara Lövestam, språkvetare och författare uppvuxen i Östersund, säger att det nästan alltid är så att när något förändras i talspråk så hänger skriftspråket efter.

– Det är ingen naturlag, men en tradition i svensk språkvård att om något förändras och blir bestående i talspråket så följer skriftspråket efter. Men det är ju alltid ett beslut som tas, säger hon.

Därtill är det väldigt osannolikt att talspråket skulle ändras tillbaka så att vi återigen skulle säga "de" och "dem".

Debatten kring *de*, *dem* och *dom* är inte ny även om den fått sig ett uppsving med Lena Lind Palicki som tillträdande chef för Språkrådet. Det har gjorts försök att etablera *dom* i skriftspråk också tidigare.

Sara Lövestam, som är född 1980, berättar att när hon gick på lågstadiet i Lugnvik var det accepterat att skriva "dom". Som barn bodde hon också i Zimbabwe och hon säger att läraren på den svenska skolan där blev förskräckt

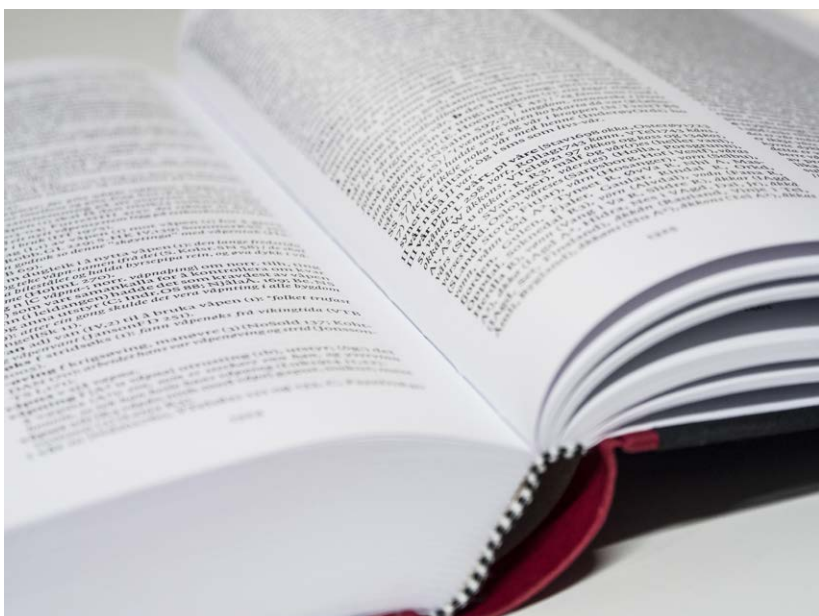
Jag reagerar inte starkt på det, eftersom jag är van att läsa det.

Sara Lövestam, språkvetare och författare.

Skriftspråket ska till sin natur vara konservativt.

Arne Rubensson, musiker och svensklärare.

Skulle en dom-reform göra att den nordiska mellanförståelsen blir sämre? Arne Rubensson och Sara Lövestam har olika uppfattningar om det.

FOTO: SOLUM, STIAN LYSBERG

över det faktum att hon inte skiljde på "de" och "dem" i skrift.

– Så då lärde jag mig det. Det finns många böcker släppta under 70- och 80-talet där det står "dom". Jag reagerar inte starkt på det, eftersom jag är van att läsa det, säger Sara Lövestam.

Det har gått 50 år sedan 1970-talet. Varför har en dom-reform fortfarande inte kommit till? Sara Lövestam menar att det går att jämföra med verbens pluralformer som försvann i skrift först på 1940-talet, samtidigt som de försvunnit ur rikssvenskt tal för flera hundra år sedan och debatterats i decennier.

– Det bör ta tid med språkförändringar, det finns en anledning att folk reagerar på förändringar. Varje förändring i skriftspråket skapar en större distans till historiska texter, säger Sara

Lövestam och tar som exempel upp hv-stavningar som upphörde i och med stavningsreformen 1906.

Vad tycker du själv om en dom-reform?

– Jag tycker väl att vi står vid ett vägskäl. Folk har börjat överanvända *dem*, även vid bestämd artikel, som "dem roliga kompisarna", svarar Sara Lövestam och menar att det tyder på en uppluckring av *de* och *dem*.

Hon berättar att det inte finns studier över hur mycket sämre den stora allmänheten har blivit på att använda *de* och *dem* korrekt. Däremot har det gjorts studier på att folk verkar irritera sig mer över när "de" och "dem" används fel än när ett "dom" används.

– Det är ett bra argument för att gå över till *dom*. Jag är inte med på att alla bara ska gå över till att använda *dom*,

och svensklärare från länet.

FOTO: HELENA LINDH

I augusti blir Lena Lind Palicki chef för Språkrådet. Hon förespråkar en dom-reform och det är därför debatten den senaste veckan har blossat upp. FOTO: KAJSA GÖRANSSON

- men är vi redo?

däremot tycker jag att *dom* ska vara likvärdigt med *de* och *dem*, säger Sara Lövestam.

Någon som är emot en dom-reform är Hardda Ku Hardda Geits Arne Rubensson. Utöver musiker har han också arbetat som gymnasielärare i bland annat svenska och är aktiv i Språkförsvaret, en ideell organisation som försvarar svenskan mot domänförluster.

– Skriftspråket ska till sin natur vara konservativt. Vi har ju många bokstavskombinationer i stavning som vi inte uttalar som det stavas, säger Arne Rubensson.

Han påpekar också att det finns mängder av lokala uttryck och sätt att prata. I Norrland säger man exempelvis gärna "vi blev arga" i stället för det grammatiskt korrekta "vi blev arga" och ibland används "han" när det egentligen ska vara "honom".

– De som kommer söderifrån uppfattar det som ett språkfel. Men man skriver sällan ut lokala uttryck, utan att då i texten markera att det är ett sådant, säger Arne Rubensson och fortsätter:

– Det är en fördel med ett skriftspråk som fungerar över hela Sverige, sedan kan man ha varianter på uttalet. Jag tycker att man ska vara försiktig med att ändra skriftspråk.

Att det är många som i dag har svårt att skilja på "de" och "dem" tycker inte Arne Rubensson håller som argument. I stället anser han att man ska lära sig den grammatiska skillnaden. Att det i talspråk ofta inte görs en åtskillnad tycker han inte heller är ett särskilt bra argument.

– Det finns många ord som inte stavas som de låter. En fördel med att ta del av litteratur är att den inte behöver vara dagsfärsk för att man ska förstå den. Visst går det att skriva "dom"

När skriver man "de" och när skriver man "dem"?

■ "De" är subjektform (utför handlingen i satsen) och "dem" är objektform (utsätts för handlingen i satsen).

■ Ibland är det svårt att veta om man ska använda subjektformen "de" eller objektformen "dem". Då kan man prova att byta ut "de"/"dem" mot "vi"/"oss". Grundregeln är att där man väljer "vi" ska man också välja "de": Vi/de har inte gjort något fel. Och omvänt, där man väljer "oss" ska man också välja "dem": Oss/dem har han aldrig brytt sig om.

■ Ibland stöter man på ett "de" som inte går att byta ut mot vare sig "vi" eller "oss". Det finns i fraser som de arga bina och de svåra fallen och skrivs alltid de.

■ Om man ändå är osäker är det störst chans att det blir rätt om man väljer de.

■ Tidigare var "dem" den enda möjliga formen som objekt och efter preposition. I dag är ofta både "de" och "dem" möjliga. Men det finns fall då

det bara fungerar med "dem". Det gäller när följande tre villkor alla är uppfyllda:

1. ordet står i objektställning,
2. ordet syftar på något som har nämnts tidigare,
3. ordet följs inte av några restriktiva bestämmingar i form av som-satser, prepositionsattribut eller particip. Därför ska det vara "dem" i Snöfallet blev häftigt. Några av förarna hade kört i diket, så Lennart fick dra upp dem. Då är "dem" objekt, "dem" syftar på de tidigare nämnda förarna och "dem" följs inte av någon bestämming.

■ Och därför går både "de" och "dem" bra i Snöfallet blev häftigt. Lennart fick dra upp de/dem som hamnat i diket. Då är "de"/"dem" visserligen objekt, men "de"/"dem" syftar inte på något tidigare nämnt och "de"/"dem" bestäms av en som-sats.

KÄLLA: SPRÅKRÅDET

i dialoger, men jag tycker att man ska ha ett formellt skriftspråk.

Rent kommunikationsmässigt skulle vi klara oss utan objektformerna, menar dock Arne Rubensson. Samtidigt ska man vara medveten om att en ändring innebär att svenskan bryts loss mot den nordiska språkförståelsen då våra nordiska grannländer använder sig av "de" och "dem".

– Om man klåfingrar sig för mycket leder det till osäkerhet, säger Arne Rubensson.

Sara Lövestam ser dock inte att en dom-reform skulle göra att den nordiska mellanförståelsen blir sämre.

– Det finns andra starkare krafter som försvårar mellanförståelsen i

högre utsträckning, som att danskar och svenskar ofta pratar engelska med varandra.

Sara Lövestam påpekar också att norskan har olika ord för "att" som infinitiv (*att springa*) och "att" som bisats (*att det regnar*), medan det ju är samma ord i svenskan. Skillnader som skulle kunna försvåra en förståelse mellan de nordiska språken finns alltså redan.

– Som jag ser det är risken med en dom-reform snarare vad som kan hända med tiden. Varje ny språkreform gör det svårare att läsa dåtidens texter. Och så finns en risk att man betraktas som en stofil om man håller fast vid "de" och "dem", säger Sara Lövestam.

Ida Stiller

Veronica Maggio spelar på Åre Sessions. FOTO: CLAUDIO BRESCIANI/TT

Veronica Maggio till Åre Sessions

MUSIK Det står nu klart att Veronica Maggio tar plats som söndagens stora avslutningsakt på Åre Sessions 2023.

Förutom Veronica Maggio presenterar festivalen också akterna Johan Airijoki & Malmfältens Rockklubb, Peg Parnevik och Loxgold i det senaste artist-släppet.

Med sex veckor kvar till Åre Sessions 2023 står det nu klart att Veronica Maggio tar plats som headliner på festivalens söndag. Dessutom ansluter också Johan Airijoki & Malmfältens Rockklubb, Peg Parnevik och Loxgold till festivalen.

Dessa fyra gör därmed redan släppta artister som Johnossi, Daniela Rathana,

Loxgold.

Daniel Adams-Ray, Cleo, Sarah Klang med flera sällskap på den jämtländska skid- och musikfestivalen.

Festivalen i Jämtlands alpina centrum har arrangerats sedan 2017 med spelningar såväl i närheten av skidbackarna som i andra konsertlokaler runt om i orten. (TT)

Ida Stiller

Johan Airijoki & Malmfältens Rockklubb.

Klara artister för Åre Sessions 2023, 28 april-1 maj

- Veronica Maggio
- Johnossi
- Daniela Rathana
- Daniel Adams-Ray
- Cleo
- Sarah Klang
- Sara Parkman
- Movits!
- Broder John
- Rebecca & Fiona
- Sløtface [NO]
- Bell
- Hällas
- Bibi Seck [BE]
- Maja Francis
- Deki Alem
- Bavé
- Waterbaby

Peg Parnevik.

- Gidge
- Johan Airijoki & Malmfältens Rockklubb
- Viggo Dyst
- Molø
- Prof. Stranger
- Hannah Prescott & Vanilla
- Magnus Larsson
- Loxgold